

KRITISKE ANALYSER

*Af Henrik Herløv Lund, økonom - cand. scient. Adm.
www.henrikherloevlund.dk, herloevlund@mail.dk*

Kommentar 2. udgave 19. juni, 2026¹

Kompensation til landbruget for sprøjteforbud?

**Landbruget skal IKKE betales
for at undlade at forurene
en fælles ressource – drikkevandet!**

Forlaget Alternativ, Engelstedsgade 54, 1. sal, 2100 København Ø.

---

¹) Denne kommentar er – forkortet - bragt i dagbladet "Arbejderen" 18.06.26

<https://arbejderen.dk/blog/kompensation-til-landbruget-for-sproejteforbud/>

Link til egen udgave på min hjemmeside:

Indholdsfortegnelse:

<i>Indledning: Nationalt sprøjteforbud på dagsordenen. ....</i>	3
<i>Landbruget kræver ”minkstørrelse” erstatning. ....</i>	3
<i>Landbruget lægger maksimalt pres. ....</i>	5
<i>Skal forureneren betales for at undlade skadelig forurening? .....</i>	6
<i>Regeringsgrundlag vakkelt om økonomisk ansvar. ....</i>	6
<i>Desværre præcedens at betale landbruget for ikke at påføre miljøskade. ....</i>	7
<i>Andre kampfelter. ....</i>	8
<i>Politiske forhandlinger. ....</i>	9
<i>Stay alert. ....</i>	9

Indledning: Nationalt sprøjteforbud på dagsordenen.

I grundlaget for den nye SSFMR – regering slås det prisværdigt utvetydigt fast – ikke mindst takket være Alternativet (og EL, SF - og S) – at der med effekt her og nu skal ”indføres et nationalt sprøjteforbud på de sårbare grundvandsdannende områder...”² Og det kunne umiddelbart også virke som et godt tiltag fra SFs side at have fået indsat forperson for Danmarks Naturfredningsforening, Maria Reumert Gjerding, som miljøminister, idet hun har et godt forhåndskendskab til problematikken.

Så langt så godt. Men der venter en hård kamp om udformningen og gennemførelsen af forbuddet, hvor landbruget må forventes at ville benytte allehånde midler for at forsøge at forhindre, udhule og trænere et sprøjteforbud. Ikke mindst kommer kampen til at dreje sig om krav fra landbruget om et blive kompenseret (fuldt ud), hvis regering og Folketing gennemfører et forbud.

Landbruget kræver ”minkstørrelse” erstatning.

Et sådant nationalt sprøjteforbud indebærer ifølge Danske Vandværkers Organisation, DANVA, at sprøjtning vil blive forbudt i et område på 160.000 hektar, der svarer til cirka fire procent af Danmarks areal og cirka 6 procent af landbrugsarealet.³ Ifølge Miljøministeriet er der dog ”kun” tale om 116.000 hektar.⁴

Det er altså på ingen måde sådan, at der hermed ikke længere vil være plads til at drive konventionelt landbrug her i landet. Alligevel har landbruget været ude og afvise kravet og ikke mindst forlangt meget store erstatninger, hvis det alligevel gennemføres. Landbruget antager, at der er et værditab på 60 procent, hvis en mark ikke længere må sprøjtes. Hvis alle arealer skal beskyttes, er der ifølge landbruget

²) Jf. Regeringsgrundlag for Firkloøverregeringen: s 13 – for neden.

<https://stm.dk/statsministeriet/publikationer/det-politiske-grundlag-for-firkloeverregeringen/>

³) Jf. DANVA: DANVA samler vandbranchen for at tage næste skridt til sikring af drikkevandet. Pressemeldelse, 20.05.26. <https://www.danva.dk/nyheder/2026/politisk-flertal-for-sproejteforbud-danva-samler-vandbranchen-for-at-tage-naeste-skridt-til-sikring-af-drikkevandet/>

⁴) Jf. Miljøministeriet Analyse af reguleringsmulighed for beskyttelse af Drikkevandet, s. 75 - for neden. Jan. 2026. <https://mim.dk/publikationer/2026/analyse-af-reguleringsmuligheder-for-beskyttelse-af-af-drikkevandet>

tale om et værditab på 19,2 milliarder kroner ⁵, hvilket svarer til omkring 100.000 kr. pr. hektar. ⁶

Det betyder for skatteyderne en udgift på 6.500 kr. pr. dansk husholdning. ⁷ Der er med andre ord tale om et krav, der i størrelse minder om de totalt opskruede erstatninger til minkavlerne for at nedslå deres besætninger.

Forudsætningen er i den forbindelse et værditab på 60 procent svarende til, at jorden stort set ikke kan dyrkes mere.

Et andet bud på erstatningsbehovet er af kommunerne indhentet fra rådgivningsvirksomheden Niras, som anslog det til at være mellem 9½ og 12½ mia. kr. ⁸ Man gik i den forbindelse ud fra et værditab på kun 30 procent, fordi jorden godt kunne dyrkes trods sprøjteforbud, fx på økologisk vis. Dette svarer til en erstatning på omkring 44.000 kr. pr. hektar. ⁹

Endelig har Miljøministeriet skønnet, at erstatningskravene ved et nationalt sprøjteforbud vil løbe op i 6½ mia. kr. ¹⁰

De økonomiske vismænd ¹¹ peger dog på, at et sprøjteforbud under næsten alle omstændigheder vil være billigere end, hvis der skal iværksættes rensning af drikkevandet. De støtter sig her på analyse fra Miljøministeriet, som har skønnet, at

---

⁵) Jf. Kirkegaard, Phillip Knack: Ny miljøminister afviser landbrugets milliardkrav ... som 'udgangspunkt'. DR.dk, 04.06.26 <https://www.dr.dk/nyheder/viden/klima/ny-miljoeminister-afviser-landbrugets-milliardkrav-som-udgangspunkt>

⁶) Jf. Jensen, Emil Vincent Sarrouw og Tobias Bonde Simonsen: Venstre-plan for drikkevand kan blive dyr for staten. TV2, 15.03.26
<https://nyheder.tv2.dk/politik/2026-03-12-venstre-plan-for-drikkevand-kan-blive-dyr-for-staten-vurderer-lektor>

⁷) Jf. Bardesleben, Kurt Helles: Skal fælleskassen betale for landbrugets fejlinvesteringer?
<https://borsen.dk/nyheder/opinion/skal-faelleskassen-betale-milliard-er-for-landbrugets-fejlinvesteringer>

⁸) Jf. Grunnet, Clara: Bliver sprøjteforbud den nye minkerstatning? Zetland, 04.05.26.
<https://www.zetland.dk/historie/sEMN1I4H-a8yvV4M2-22a6e>

⁹) Jf. Jensen, Emil Vincent Sarrouw og Tobias Bonde Simonsen: Venstre-plan for drikkevand kan blive dyr for staten. TV2, 15.03.26
<https://nyheder.tv2.dk/politik/2026-03-12-venstre-plan-for-drikkevand-kan-blive-dyr-for-staten-vurderer-lektor>

¹⁰) Jf. Miljøministeriet Analyse af reguleringsmulighed for beskyttelse af Drikkevandet, s. 76 - øverst. Jan. 2026.
<https://mim.dk/publikationer/2026/analyse-af-reguleringsmuligheder-for-beskyttelse-af-drikkevandet>

¹¹) Jf. Det Økonomiske Råd: Dansk Økonomi Forår 2026, s. 3 forned. <https://dors.dk/vismandsrapporter/dansk-oekonomi-foraar-2026/rapportens-hovedkonklusioner>

en permanent rensning af grundvandet kan koste det offentlige mellem 6 og 18 milliarder kroner, hvis sprøjteforbud ikke indføres.¹²

Landbruget lægger maksimalt pres.

Der står altså mange penge på spil og efter at have været i defensiven under valgkampen har landbruget efter valget udøvet voldsomt pres for at minimere indgrebet mod sprøjtning og maximere compensationen.

Landbrugets første frontlinje i kampen mod et sprøjteforbud har været, at der ”ikke er evidens for og dokumenteret behov for et nationalt sprøjteforbud”. Organisationen mener ikke, at de godkendte sprøjtemidler, som landbruget i dag bruger, er skadelige for grundvandet: ”Vi mener, det vil være en virkelig, virkelig dum beslutning og begynde at lave dyrkningsforbud på store arealer, hvis der ikke er en dokumenteret risiko,” siger Anders Panum, direktør for Grøn Trepert i Landbrug & Fødevarer, til DR.¹³

Hermed forfølger ”Landbrug og Fødevarer” (L&F) en ofte med succes strategi kaldet ”maksimal problematisering”, hvor man – uanset manglende grundlag - anfægter sagligheden og fagligheden i kritik af og krav om indgreb mod landbrugets forurening. Men

Et andet ofte brugt medievirkemiddel fra landbruget er at ”skyde budbringeren” dvs at mistænkeliggøre kritikken – og kritikkeren – for at være biased og tendentiøs. I dette tilfælde er det også bragt i anvendelse, idet man fra landbrugets aggressive hardlinere i ”Bæredygtigt Landbrug” har rettet skytset mod den nye miljøminister, idet det – formentlig lettere misforstået – insinueres, at hun som tidligere formand for DN er partisk og forudindtaget.¹⁴

¹²⁾ Jf. Miljøministeriet Analyse af reguleringsmulighed for beskyttelse af Drikkevandet, s. 7 - øverst. Jan. 2026. <https://mim.dk/publikationer/2026/analyse-af-reguleringsmuligheder-for-beskyttelse-af-af-drikkevandet>

¹³⁾ Jf. Koszyczarek, Henrik Hindby: Sprøjteforbud ved drikkevandsområder sparer samfundet for milliarder. Øku.nu, 12-13/1-2026. <https://okonu.dk/politik-og-udvikling/sproejteforbud-eller-oekologi-ved-drikkevandsboringer-sparer-samfundet-for-milliarder-konkluderer-miljoemilisteriet>

¹⁴⁾ Jf. Breuning, Mette Marie Birch: Bæredygtigt Landbrug raser over ny miljøminister: - Decideret vanvid. 03.06.26-. <https://www.tv2nord.dk/nordjylland/decideret-vanvid-b1d23>

Skal forureneren betales for at undlade skadelig forurening?

Men er det rimeligt, at en forurener betales for at forebygge og afhjælpe sin egen forurening?

Der er mange gode argumenter for, at forureneren selv skal betale for at inddæmme og afhjælpe sin forurening: Det forekommer fair, at den part, der har tjent på forurening, også selv skal betale for miljøskader. Og det vil omvendt også være mest motiverende for at forebygge fremtidig forurening, hvis forureneren selv skal betale.

Omvendt virker det ikke rimeligt, at samfundet = skatteborgerne skal betale for forebyggelse af eller oprydning efter selvstændige og virksomheders forurening. Det handler også om lighed for loven: Da rygning blev forbudt her, blev der ikke givet erstatning til rygercaféerne. Og det handler helt grundlæggende om, hvorvidt det er rimeligt, at borgerne skal betales for at overholde loven og vise samfundshensyn? Når vi forbyder en fabrik at skylle en ny form for kemikalier ud i en å, betaler vi ikke fabrikken store pengesummer. Kunne vi drømme om at betale færdselssyndere for ikke at køre for stærkt?

Der er en yderligere god grund til, at skatteborgerne ikke skal betales for at stoppe landbrugets forurening. For bliver det modsatte princip knæsat – at forureneren SKAL betales for ikke at forurene – bliver ethvert indgreb fra det offentlige mod forurening hurtigt meget, meget dyrt, hvorved der skabes kraftige barrierer for en effektiv offentlig miljøpolitik.

Regeringsgrundlag vakkelt om økonomisk ansvar.

Desværre er regeringsgrundlaget langt fra klar i mælet i dette spørgsmål. På den ene side slås det ganske vist fast, at regeringen ”med afsæt i princippet om, at forureneren betaler” vil finansiere bl.a. sprøjteforbuddet ”ved at omprioritere landbrugets støtteordninger, både danske og europæiske”.¹⁵

På den anden side gives landbruget den indrømmelse vedr. et nationalt sprøjteforbud, ”at nogle bedrifter vil blive berørt i så stort omfang, at der vil være behov for

---

¹⁵) Jf. Regeringsgrundlag for Firklovreregeringen: s 15 – øverst.

<https://stm.dk/statsministeriet/publikationer/det-politiske-grundlag-for-firklovreregeringen/>

kompensation for at undgå ekspropriation. Regeringen vil udarbejde en ordning herfor". Så forurenerne skal altså åbenbart alligevel – i et ikke nærmere defineret omfang – betales for ikke at måtte forurene.

Regeringsgrundlaget er således desværre alt for uldent om, hvilket princip der gælder?

Desværre præcedens at betale landbruget for ikke at påføre miljøskade.

Den nye miljøminister har godt nok tilkendegivet, at landbruget ikke har et generelt krav på kompensation for ikke at måtte sprøjte, for jorden kan stadig dyrkes. Men med tilføjelsen, at det var "som udgangspunkt". Et sigende udtryk, som antyder, at pengeposen vil blive åbnet senere. Reumert Gjerding har da efterfølgende været ude og vedgå, at der i regeringsgrundlag tales om at de mest berørte landmænd kan få erstatning.

Maria Reumert Gjerding har da også som forperson for DN en stor andel i "Den grønne Trepert", hvor reduktion af landbrugets klima- og kvælstofforurening ikke mindst skal ske gennem udtag fra landbrugsproduktion af lavbundslande. Forud for forhandlingerne var DN' s holdning principielle holdning til finansieringen heraf, at omstillingen skulle baseres på et "forureneren-betaler"-princip.

Men i aftalen accepterede DN, at udtagning af lavbundslande betales af det offentlige. Ifølge aftalen selv skal skatteborgerne i alt i alt for hele aftalen lægge 44 mia. kr., men ifølge uafhængige eksperter snarere mellem 50 og 60 mia. Hvilket – sammen med en meget lav klimaafgift – bidrog væsentligt til accepten af aftalen fra landbruget – og det politiske arm: Venstre.

Der er altså desværre skabt præcedens for at bruge offentlig finansiering af reduktionen af landbrugets forurening som smøremiddel til at få "Landbrug og Fødevarer" og deres politiske hjælpere til at acceptere. Sammen med de politiske signaler fra regeringsgrundlaget og miljøministeren peger dette desværre i retning af, at regningen ender hos skatteyderne for, at landbruget ikke forgifter vores allesammens drikkevand med sprøjtegifte.

Det må på den ene side anerkendes, at et nationalt sprøjteforbud – uanset finansieringsmåde - i sig selv vil være et stort grønt fremskridt. MEN: Der er på den

anden side grund til at frygte, at landbruget vil tage sig dyrt betalt for ikke at forurene og samtidig vil søge at udhule og forsinke et sprøjteforbud mest muligt.

I den forbindelse må det forudses, at landbruget tager et gammelt kneb i anvendelse: At klage over erstatningsstørrelsen til taksationskommissionerne. Det skete, da man år tilbage forsøgte at lade kommunerne indgå frivillige aftaler med landmændene om ikke at sprøjte på boringsnære områder. Da kommunerne ”kun” kunne tilbyde landmændene 20 -30 procent erstatning, gik landmænd på initiativ af ”Bæredygtigt Landbrug” til taksationskommissionerne og fik her tilkendt dobbelt så store erstatninger. Hvilket først forsinkede og siden helt kortsluttede processen, fordi ingen landmænd herefter ville ”nøjes” med de kommunale erstatninger.¹⁶

Så taksationskommissionerne kan meget vel blive en kampplads for landbruget for at opnå større kompensation også i denne omgang.

Andre kampfelter.

Kompensation bliver med garanti ikke det eneste kampfelt: Et andet centralt spørgsmål bliver ganske givet hastigheden for indførelse af et sprøjteforbud, hvor landbruget givet vil søge at få det implementeret så sent, at en eventuel ny borgerlig regering efter 2030 i værste tilfælde kan rulle det tilbage eller i bedste tilfælde ændre det væsentligt!

Så tidsplanen for et sprøjteforbud vil givet også blive et kampfelt.

Og et tredje oplagt kampfelt vil givet blive lovmedholdeligheden i et nationalt sprøjteforbud. Det må forventes, at svinelandbruget – ikke mindst for at forsinke processen – vil gå til domstolene og anfægte det juridiske grundlag for et sprøjteforbud. Hvis ikke ”Landbrug og Fødevarer” selv føler de kan gøre det, fordi det truer deres position som forhandlingspartner, er der den oplagte mulighed, at landbrugets hardlinere i det såkaldte ”Bæredygtigt Landbrug” gør det.

Så lovmedholdeligheden kan meget vel blive et stridspunkt og domstolene en kampplads.

---

¹⁶Jf. Grunnet, Clara: *Bliver sprøjteforbud den nye minkerstatning?* Zetland, 04.05.26.

<https://www.zetland.dk/historie/sEMN1I4H-a8yvV4M2-22a6e>

Politiske forhandlinger.

Et andet kampfelt kan blive Folketinget.

Landbrugets ”politiske hjælpere” i Venstre ¹⁷ og Danmarksdemokraterne har allerede tilkendegivet opbakning til landbrugets krav om fuld kompensation dvs. om ”minkstørrelse erstatning”.

Det må anerkendes, at regeringen står med det problem, at hvis ikke mindst et borgerligt parti er med i en aftale om nationalt sprøjteforbud, kan et sådant blive rulle tilbage ved et regeringsskifte efter næste valg.

Man kan gætte på, at regeringen vil søge at bejle til De Konservative, som – om end noget halvkvædet – allerede før valget har udtalt støtte til et nationalt sprøjteforbud, hvor Venstre først efter valget har tilsluttet sig dette. Men skulle De Konservative gå med, vil det givet blive for en høj pris i form af høj kompensationsgrad til landmændene. Og spørgsmålet er, om De Konservative overhovedet vil bryde den fællesfront, som de borgerlige etablerede under regeringsforhandlingerne.

Og en aftale med hele blå blok vil givet blive til en endnu højere pris, hvad angår erstatningsgrad til landmændene.

Regeringen kan således blive stillet overfor valget mellem at acceptere en ny skandaløst stor erstatning til landmændene eller at gennemføre sprøjteforbuddet alene med sit parlamentariske grundlag på venstrefløj. Man må håbe, at regeringen vælger det sidste og ikke går ind på de borgerliges ”overbudskrav”!

Stay alert.

Grønne ildsjæle, eksperter og organisationer bør i forbindelse med de kommende politiske forhandlinger fastholde opmærksomheden på og debatten om både udformning og tidsplan for et sprøjteforbud og ikke mindst om, hvorvidt landbruget igen skal betales for ikke at forurene? Nok er nok.

---

¹⁷) Jf. Jensen, Emil Vincent Sarrouw og Tobias Bonde Simonsen: Venstre-plan for drikkevand kan blive dyr for staten. TV2, 15.03.26

<https://nyheder.tv2.dk/politik/2026-03-12-venstre-plan-for-drikkevand-kan-blive-dyr-for-staten-vurderer-lektor>

